

VAN DE REDACTIE

Een nieuwe aflevering van Priori. In deze editie blikken we met Strootjanna terug op een mooi zomerseizoen, bewonderen we een recente aanwinst voor de collectie, zien we hoe de Van Gend & Loos-loods gerealiseerd zal worden, nemen we de ophaalbrug onder de loep en krijgen we een voorproefje van het komende winterseizoen.

In de vaste rubrieken mist u 'van de directie'. Onze algemeen directeur Jan Vaessen zal het gemis in de volgende Priori (eind december) goedmaken met, naast de vaste bijdrage, een verslag van zijn laatste reis. In die aflevering zult u ook meer lezen over de afdeling Terreinen.

Namens de redactie,

Erik van't Hull,
Directiesecretaris

INHOUDSOPGAVE

OMSLAG	1,16
VAN DE REDACTIE	2
STROOTJANNA VERTELT...	2-4
EEN BIJZONDER BOEKJE	5
VAN GEND & LOOS-LOODS NAAR ARNHEM	6-7
OPHAALBRUG IN ERE HERSTELD	8-9
SAMEN DE WINTER DOOR	10-11
IN GESPREK MET... PIET KREMERS	12-13
TRAMJUBILEUMFEEST	14
EEN STUKJE HISTORIE	14
VRIJWILLIGERSPLATFORM	15
PERSONELE BERICHTEN	15
MUSEUMAGENDA	15
COLOFON	15

STROOTJANNA VERTELT...

Zonder twijfel de meest gefotografeerde boerin dit jaar: Strootjanna van de boerderij uit Harreveld, beter bekend als het Blauwe Loshoes. De eerste boerderij op de route en direct een voltreffer qua sfeer. Er gaat welhaast geen bezoeker voorbij zonder dit beeld te vereeuwigen. De redactie vroeg de boerinnen die de rol van Strootjanna dit seizoen vertolkten om een impressie. Ada Meurs nam de pen ter hand en maakte er een mooi verhaal van.

EEN DAGJE HARREVELD

Vandaag ben ik Strootjanna uit Harreveld. Mijn blauwe loshoes staat rustig te wachten op veel bezoek. De deel verradt de sporen van vele klomploze voeten, de keitjesvloer schaamt zich voor zijn losbandigheid, de pot verheugt zich op het schaften en hoopt stiekem op een hond. Laat de mensen maar komen! Daar zijn mijn eerste gasten, ze vinden het maar donker. Nog vol energie, dit is pas de eerste boerderij, legt vader uit dat hier vroeger allemaal dieren los rondliepen. Een ander vertelt haar dochter dat ons karnhok waarschijnlijk de douche is. Ik loop naar de warm- en koudwaterpomp bij de burenen. Het juk is mooi en verwent mijn armspieren. Ik beheers me, zing alleen in gedachten het bijbehorende lied.

VUUR STOKEN; NIET ZO EENVOUDIG ALS HET LIJKT
Het vuur moet worden aangestoken. Ik gok erop dat het al flansend zal

gaan. Het laatste stukje krant, wat strootjes, een paar snippers hout, een lucifer. En dan mijn geheime wapen: de blaaspijp. Intussen staan er minstens 20 bezoekers naar mijn gepruts te kijken. Ik blaas en het is alsof ieder gevangen wordt door hypnose. Gespannen kijkt men hoe het vuur zal gaan branden. Een moeder legt haar twee kleintjes uit hoe dat nou kan, zo'n vuurtje stoken. Mijn gezonde verstand zegt me minuten later dat ik misschien opnieuw moet beginnen, iets zorgvuldiger. De kostbare sfeer overtuigt me echter dat ik door moet gaan met blazen. Dan, eindelijk, geeft het hout zich gewonnen en vat vlam. Onmerkbaar slaak ik een zucht van verlichting, de reputatie van de boerin als ervaren vuurstookster lijkt gered.

HEDEN: KRUIDMOES!

Vandaag maak ik mijn favoriete gerecht: kruidmoes. Als kind was ik al dol op karnemelkse gortepap. Met rookworst, rozijnen, uitgebakken spekjes, kervel en stroop is dit een feest voor je smaakpapillen.

HEDEN: KRUIDMOES!

Uit de wieme haal ik een groot stuk spek, waarbij ik bang ben het op mijn hoofd te krijgen. De spekgaffel is namelijk smaller dan de stok waar het spek aan hangt. Gelukkig gaat het goed. Ik snijd een reep af en hang het grote stuk weer in de wieme. Tegen de rook (en voor het plaatje) ga ik achter het huis op de molensteen zitten om het spek klein te snijden. Van hieraf zie ik mijn vuurtje veilig branden, de bezoekers blijven netjes achter het touw. Grappig hoe bijzonder zoiets gewoons als spek snijden is geworden. 'Kijk die boerin is aan het spek snijden! Mevrouw mag ik met u op de foto? Wat gaat u maken? Opa zou dit heerlijk vinden...'

Ik geniet van de uitleg van de voorbereiding. 'Eerst gort koken, sinds gisteren staat dat al in de week, het moet wel twee uur koken. Dan karnemelk toevoegen en goed roeren want het mag niet schiften. Rookworst, uitgebakken spekjes en roomse kervel erin en tenslotte de stroop. De smaak is heel verrassend, zoet, zuur en hartig door elkaar. Om half twee is het klaar, kom vooral proeven als u in de gelegenheid bent.' Om half twee is de kruudmoes inderdaad klaar en komen de lepels, kommetjes en afwasemmer met water en soda tevoorschijn. Nu zullen de kruudmoeshaters en -liefhebbers zich onderscheiden. Een moeder met dochter vertelt dat ze vroeger kruudmoes kreeg bij oma, dat ze braaf haar bord leeg at en op de vraag hoe ze het vond, antwoordde 'Heel lekker oma, maar ik hoef het nooit meer!' De aanblik van de kruudmoes bezorgt haar zelfs nu nog koude rillingen.

HOND IN DE POT

Het vuur laat ik uitbranden, kruudmoes is koud ook heel lekker en de meeste bezoekers van vandaag hebben het vuurtje al zien branden. Dan schep ik de kruudmoes in enkele schalen zodat het afgedekt kan worden in afwachting van nieuwsgierige smulpapen. Er staat nu een pot op de grond met aangekoekte kruudmoesresten. Heel sfeervol, straks zal ik er sodawater in gieten voor de afwas.

Een bezoeker met drie kleine grijze honden komt binnen. Ze zien er prachtig verzorgd en blij uit. 'Zullen we hond-in-de-pot spelen?' vraag ik. Met haar toestemming pak ik met mijn vingers wat restanten kruudmoes en laat de hondjes mijn vingers aflicken. Al snel trek ik mijn vingers terug, want ze hebben de smaak rap te pakken. Hadden we maar een camera, wat een prachtig gezicht! Na haar belofte nog eens terug te komen, mét fototoestel, zodat we weer 'hond-in-de-pot' kunnen doen, nemen we afscheid.

PROEVEN: OF TOCH NIET?

Een vrouw met drie kinderen betreedt mijn boerderij. Vanmorgen zijn ze ook geweest en de kinderen willen persé de hun beloofde kruudmoes proeven. Bij de aanblik van van het schaalje veranderen ze echter

EEN MOOIE TAAK

van mening. Om beurten hebben ze ineens geen zin meer om te proeven. Het helpt niets als moeder er op wijst dat zij persé naar de kruudmoes wilden. De kinderen zijn onverbiddelijk. Ik doe ook een duit in het zakje en stel voor dat moeder eerst proeft. Verbaasd stemt ze toe. Ik maak een speciale 'feestlepel' voor haar: stukje worst, rozijntjes, stroop. Ik loop naar haar toe en zeg 'u weet hoe u moet reageren hè?' en geef haar de lepel. Manmoedig neemt ze de hap in een keer en terwijl haar ogen het tegendeel beweren, zegt haar mond dat het héél erg lekker is. Helaas vinden de kinderen, na voorzichtig proeven, de kruudmoes niet zo lekker als hun moeder.

DE SMAAK VAN TOEN

Als ik even naar de buurvrouw ben geweest om in haar 'kelder' een schaal kruudmoes voor morgen neer te zetten, staan er een man en 'zijn mevrouw' op me te wachten. Wat fijn dat u teruggekomen bent, begroet ik hen op goed geluk. En dan herken ik de meneer die me vanmorgen vertelde dat hij in de oorlog ondergedoken zat bij een Gelders gezin en dat hij daar kruudmoes had gegeten. Sinds die tijd heeft hij het nooit meer op en hij is benieuwd of de herinnering terugkomt.

Ik geef hem een schaalje. Gelukkig loop ik bij hem niet de kans dat hij het niet lust en de kruudmoes, zo zorgvuldig en langdurig bereid, in luttele seconden afdankt. 'Ga er bij zitten' nodig ik hem en haar uit. Hij zit, proeft en geniet. 'Ja, dit is lekker!' Het recept hebben ze in Vierhouten al gevonden.

PROOST!

Het schiet me te binnen dat Strootjanna-Alieke in het logboek schreef dat er oude jenever in onze 'put' staat en dat we best eens een borrel mogen uitdelen. Ik verklaar een bezoeker voor jarig en schenk hem, uiteraard na zijn enthousiaste instemming, een borrel in. Een andere bezoeker klinkt ook op zijn gezondheid. Een echte jarige van vandaag wil liever niet dat we voor hem zingen. Dat doen we dan ook niet. Het is tenslotte de bedoeling dat onze gasten blijer weggaan dan dat ze gekomen zijn.

GOD OF GORT

Een zus vertelt dat haar broertje en zij gort leerden eten bij hun grootmoeder. Broertje ging naar de christelijke lagere school, waar de juf aan de kindjes vroeg of ze wisten wie God was. 'Ik ken God wel' zei broertje. 'Wij eten altijd God bij oma!'

'Dat is de wc' zegt een tante tegen haar nichtje terwijl ze op het looprek wijst. Als ik ontken dat dit zo is en belerend toevoeg dat het toch heel raar zou zijn om midden in de kamer je behoefte te doen, schiet me met schaamte te binnen dat op Vierhouten een kakstoel staat en dat ik, als ik daar 'woon' altijd bij hoog en laag beweer dat het normaal is.

TENSLLOTTE

Weinig volwassenen en vrijwel geen van de kinderen weten wat gort is. Er zijn kinderen die het verschil niet weten tussen een koe en een stier. Er zijn volwassenen die mest alleen maar vies vinden. Wat fijn dat al deze mensen zich een beetje willen laten vormen door ons museum. Wat fijn dat deze kinderen meegenomen worden door hun ouders, verzorgers, burens. Hun leven wordt zo onherroepelijk een beetje verrijkt. Met elkaar houden we het culturele erfgoed in stand. Ik ben er trots op om mee te mogen werken aan deze mooie taak!

Ada Meurs, alias Strootjanna
Afdeling Presenteren

De 'kakstoel' in
Vierhouten